

Bydgoszcz, 11 grudnia 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

BW.III.431.5.2019.MK

**Pan
Andrzej Rodziewicz
Wójt Gminy Grudziądz
Urząd Gminy
ul. Wybickiego 38
86-300 Grudziądz**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r., poz. 2337 z późn. zm.),

w: Urząd Gminy Grudziądz, ul. Wybickiego 38, 86-300 Grudziądz,

w dniach: od 05.09.2019 r. do 05.09.2019 r.,

przeprowadzona została kontrola: prawidłowości,

przez: M. K.-starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, kierownika zespołu kontrolnego oraz K. D.-starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy,

w zakresie:

1. przedmiot kontroli: realizacja zobowiązań gminy wynikających z zawartego z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim porozumienia w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych
2. okres objęty kontrolą: 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kontrolowaną działalność jednostki ocenia się: **pozytywnie.**

Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen:

- pozytywna,
- pozytywna z uchybieniami,
- pozytywna z nieprawidłowością,
- pozytywna z nieprawidłowościami,
- negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

Oceny dokonano na podstawie poniższych ustaleń:

I. ustalono, iż sprawy dotyczące grobownictwa i cmentarnictwa wojennego realizowane są w okresie od dnia 18.09.2018 r. przez p. XX - pracownika Urzędu Gminy Grudziądz. W 2018 r. przedmiotowa tematyka znajdowała się również w zakresie obowiązków służbowych następujących pracowników:

1. od 1 stycznia do 31 sierpnia – p. YY - pracownik Urzędu Gminy Grudziądz,
2. od 1 września do 17 września – p. ZZ – pracownik Urzędu Gminy Grudziądz.

II. Karty ewidencyjne obiektów grobownictwa wojennego oraz księga pochowanych znajdują się na stanowisku pracy. Karty prowadzone prawidłowo.

III. Potwierdzenie rozliczenia dotacji oraz egzemplarz porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim obecne na stanowisku pracy.

IV. Jesienne oraz wiosenne przeglądy stanu obiektów przeprowadzono, protokoły sporządzono.

V. Na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2018 roku przyznane zostały środki z budżetu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w kwocie 2.000 zł. Zadanie administracji rządowej dot. opieki nad cmentarzami, kwaterami i grobami wojennymi przyjęto Uchwałą nr XLIII/382/2017 Rady Gminy Grudziądz. Gmina Grudziądz zawarła w dniu 28.09.2017 r. porozumienie z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Rozliczenie wydatkowania dotacji udzielonej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego nastąpiło według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 869 z późn. zm.).

VI. W celu udokumentowania poniesionych wydatków Gmina przedłożyła:

- fakturę za: utrzymanie cmentarzy i miejsc pamięci narodowej na terenie Gminy Grudziądz (kwota: 2.952,00 zł),
- fakturę za: utrzymanie cmentarzy i miejsc pamięci narodowej na terenie Gminy Grudziądz (kwota: 2.952,00 zł),

- fakturę za utrzymanie cmentarzy i miejsc pamięci narodowej na terenie Gminy Grudziądz (kwota: 2.952,00 zł),
- fakturę za: utrzymanie cmentarzy i miejsc pamięci narodowej na terenie Gminy Grudziądz (kwota: 2.952,00 zł),
- dnia za: utrzymanie cmentarzy i miejsc pamięci narodowej na terenie Gminy Grudziądz (kwota: 2.952,00 zł).

Powyższymi fakturami Gmina Grudziądz udokumentowała poniesione wydatki na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych oraz innych miejsc pamięci narodowej w 2018 r. na kwotę: 14.760 zł, w tym na utrzymanie obiektów grobownictwa wojennego środki w wysokości 7.840 zł z budżetu gminy oraz 2.000 zł z dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. Dotację wydatkowano prawidłowo.

Według posiadanej ewidencji, na terenie Gminy Grudziądz znajdują się 4 obiekty grobownictwa wojennego. W toku kontroli dokonano lustracji następujących obiektów:

1. cmentarz żołnierzy Armii Czerwonej z 1945 r., Świerkocin.

Na terenie cmentarza znajduje się 11 mogił zbiorowych, których powierzchnię przykryto betonowymi płytami. Na płytach posadowiono niewysokie betonowe obeliski z symbolem gwiazdy. Teren pomiędzy mogiłami obsiany trawą. W centralnej części cmentarza znajduje się pomnik o wysokości kilku metrów posadowiony na betonowej schodkowej podstawie. Na ścianie czołowej ostatniego stopnia podstawy umieszczono obok siebie dwie lastrykowe tablice pamiątkowe:

- tablica pamiątkowa usytuowana po lewej stronie z napisem treści:

WIECZNA CHWAŁA BOHATEROM
POLEGŁYM W WALKACH O WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ
ZWIĄZKU RADZIECKIEGO I POLSKI

- tablica pamiątkowa usytuowana po prawej stronie z napisem treści:

ВЕЧНАЯ СЛАВА ГЕРОЯМ
ПАВШИМ В БОЯХ ЗА СВОБОДУ И НЕЗАВИСИМОСТЬ
СОВЕТСКОГО СОЮЗА И ПОЛЬШИ

Powyżej na froncie pomnika umieszczono napis: 1945, a na szczycie symbol czerwonej gwiazdy. Przed obiektem ustawiono 2 metalowe misy.

Na tyłach pomnika (ostatni stopień podstawy) umieszczono obok siebie kolejne dwie lastrykowe tablice pamiątkowe:

- tablica pamiątkowa usytuowana po lewej stronie z napisem treści:

ŻOŁNIERZOM ARMII CZERWONEJ

POLEGŁEM W WALKACH O WYZWOLENIE MIASTA GRUDZIĄDZA
OD NAJEŹDŹCÓW NIEMIECKICH W MARCU 1945 ROKU
WZNIESIONY PRZEZ RADĘ WOJSKOWĄ II ARMII UDERZENIOWEJ

- tablica pamiątkowa usytuowana po prawej stronie z napisem treści:

ВОИНАМ КРАСНОЙ АРМИИ
ПАВШИМ В БОЯХ ПРИ ОСВОБОЖДЕНИИ
ГОРОДА ГРУДЗЕНДЗ
ОТ НЕМЕЦКИХ ЗАХВАТЧИКОВ В МАРТЕ 1945 Г.
ВОЗДВИГНУТ ВОЕННЫМ СОВЕТОМ
2 УДАРНОЙ АРМИИ

Teren cmentarza ogrodzony, na bramie wejściowej umieszczono 2 tabliczki informacyjne:

- tablica pamiątkowa usytuowana po lewej stronie z napisem treści:

EWIDENCJA POCHOWANYCH
ŻOŁNIERZY ARMII RADZIECKIEJ
ZNAJDUJE SIĘ W URZĘDZIE GMINY
GRUDZIĄDZ, UL. WYBICKIEGO 38

- tablica pamiątkowa usytuowana po prawej stronie z napisem treści:

СПИСОК ПОХОРОНЕННЫХ
СОЛДАТОВ СОВЕТСКОЙ АРМИИ
НАХОДИТСЯ В ГМИННОМ УЧРЕЖДЕНИИ
В ГРУДЗЁНДЗЕ НА УЛИЦЕ ВЫБИЦКОВО 38

Przy wejściu znak miejsca pamięci narodowej. Dojście do bramy wejściowej po betonowych schodach.

Stan obiektu zadowalający. Trawa wykoszona, teren uprzątnięty.

W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację treści napisów pamiątkowych na pomniku oraz oczyszczenie/odmalowanie elementów urządzenia cmentarza (płyty nagrobne, pionowe obeliski na mogiłach, podest pomnika).

2. Cmentarz żołnierzy Armii Czerwonej z 1945 r., Pieńki Królewskie.

Na cmentarzu usytuowano 26 mogił zbiorowych w formie poziomych betonowych płyt ułożonych na niewysokiej skrzynkowej podstawie. W centralnej części cmentarza usytuowany jest murowany pomnik posadowiony na schodkowej podstawie. Na jego froncie umieszczono 2 tablice pamiątkowe:

- tablica tzw. „górna”:

Героям Советского Союза
павшим в боях за освобождение Польши
1945 г.
Граждане общины Грудзеназ-деревня
Bohaterom Związku Radzieckiego
poległym w bitwach o wyzwolenie Polski

1945
Społeczeństwo gminy Grudziądz – wieś

- tablica tzw. „dolna”:

/symbol czerwonej gwiazdy/ BOHATER ZWIĄZKU RADZIECKIEGO
DOW. BAT. STRZ. 70 A.R.
mjr KURBANOW ACHMEDŻAN
UR. 1921 R. POLEGŁ W SZYNYCHU 6.2.1945 R.
W WALCE O WYZWOLENIE POW. GRUDZIĄDZ
CZEŚĆ BOHATEROWI I JEGO TOW.

Na szczycie pomnika wyryty symbol czerwonej gwiazdy. Na powierzchni mogiły nr 5 zamontowano tabliczkę z ciemnego granitu z napisem w języku rosyjskim upamiętniającą poległego w 1945 r. majora Daniła Akimowicza Pochiła. Po obu stronach pomnika ustawiono metalowe wazony oraz maszty flagowe. Teren przed pomnikiem utwardzony (betonowy chodnik), dojście do bramy wejściowej w formie ścieżki gruntowej. Cmentarz ogrodzony (płot z siatki drucianej), na bramie wejściowej umieszczono 3 tabliczki informacyjne (2 w języku polskim, 1 w języku rosyjskim):

CMENTARZ ŻOŁNIERZY
ARMII RADZIECKIEJ
1945 ROK

EWIDENCJA POLEGŁYCH ŻOŁNIERZY
ARMII RADZIECKIEJ ZNAJDUJE SIĘ
W URZĘDZIE GMINY GRUDZIĄDZ, UL. WYBICKIEGO 38

СПИСОК ПОХОРОНЕННЫХ
СОЛДАТОВ СОВЕТСКОЙ АРМИИ
НАХОДИТСЯ В ГМИННОМ УЧРЕЖДЕНИИ
В ГРУДЗЁНДЗЕ НА УЛИЦЕ ВЫБИЦКОВО 38

Przy ogrodzeniu ustawiono tabliczkę informującą o obecności miejsca pamięci narodowej. Stan obiektu zadowalający. Trawa wykoszona, teren uprzątnięty. Na powierzchni płyt mogiłnych, obelisków oraz pomnika widoczne zabrudzenia, pęknięcia oraz drobne ubytki. W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację treści napisów pamiątkowych na pomniku oraz oczyszczenie/odmalowanie elementów urządzenia cmentarza (płyty nagrobne, pomnik).

3. Mogiła zbiorowa cywilnych ofiar II wojny światowej, cmentarz parafialny w Szynychu. Powierzchnia mogiły wyłożona płytami z lastryka (3 sztuki), które posadowiono na podstawie z bloków kamienia. Po bokach płyt wąskie pasy nawierzchni betonowej z otworami służącymi prawdopodobnie do ustawienia wazonów. Na środkowej płycie umieszczono lastrykową

podstawę, do której zamocowano tablicę pamiątkową z ciemnego granitu. Na płycie obecny symbol krzyża oraz napis pamiątkowy treści:

W HOŁDZIE POMORDOWANYM W 1939 r.
PRZEZ GRUPY HITLEROWSKIE
„SELBSTSCHUTZ” 18 MIESZKAŃCOM
PARAFII SZYNYCH
TU SPOCZYWAJĄ W BOGU
/NAZWISKA/
1999 r. W 60 ROCZNICĘ MIESZKAŃCY

Stan obiektu dobry. Teren wokół mogiły zadbane, napisy czytelne, na powierzchni płyt brak pęknięć bądź ukruszeń.

W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się korektę treści napisu na tablicy pamiątkowej (zastosowano przestarzałe określenie „grupy hitlerowskie”, które obecnie zastępuje się zwrotem: „Niemców” bądź „okupanta niemieckiego”) oraz umieszczenie przy mogile tabliczki sygnalizującej obecność miejsca pamięci narodowej.

4. Mogiła zbiorowa cywilnych ofiar II wojny światowej, cmentarz parafialny w m. Mokre.

Urządzenie mogiły składa się z poziomej lastrykowej płyty oraz lastrykowego obelisku. Teren wokół płyty wyłożony kostką betonową typu polbruk. Obelisk umieszczono na schodkowej podstawie, na jego ścianie czołowej wyryto napis pamiątkowy treści:

Za Wiarę i Ojczyznę
na ołtarzu męczeństwa
życie swe oddali.
/nazwiska/

Na szczycie obelisku umieszczono krucyfiks, na jego podstawie napis treści:

Kto we mnie wierzy,
choćby umarł żyć będzie.
A kto żyje we mnie wierzy
nie umrze na wieki Amen.

Stan obiektu zadowalający. Widoczne ukruszenia narożników obelisku oraz pęknięcia płyt. Niezbyt widoczne niektóre fragmenty napisu pamiątkowego.

W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się korektę treści napisu pamiątkowego (tj. wskazanie ilości spoczywających osób oraz przyczyn ich śmierci) oraz ustawienie tabliczki informującej o obecności miejsca pamięci narodowej.

Uaktualnienie symboliki oraz treści napisów pamiątkowych przeprowadzić należy w porozumieniu z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim oraz Instytutem Pamięci Narodowej.

Ponadto wskazuje się następujące przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości: nieprawidłowości i uchybień w przedmiocie kontroli **nie stwierdzono**. W wykazie obiektów podlegających przeglądowi sformułowano uwagi co do ucytelnienia bądź uaktualnienia ich wizerunku.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 5/2019.

Do Projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

W związku z powyższymi ocenami, uwagami i wnioskami zalecam Panu Wójtowi podjęcie następujących działań w celu wyeliminowania stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania działalności jednostki kontrolowanej: nieprawidłowości i uchybień nie stwierdzono.

Zaleca się uwzględnienie uwag dotyczących aktualizacji treści napisów oraz poprawy wizerunku obiektów podczas podejmowania prac renowacyjno-remontowych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki kontrolowanej, a drugi egzemplarz pozostaje w aktach kontroli.

(podpis i pieczęć Wojewody)